

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/konspiracja/101074,Zatrzymac-pociag-do-Auschwitz.html>

Selekcja transportu więźniów na rampie boczniczy kolejowej w obozie zagłady KL Auschwitz-Birkenau, 27 maja 1944 r. Fot. z zasobu AIPN

ARTYKUŁ

Zatrzymać pociąg do Auschwitz

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: EWA WÓJCICKA 19.05.2023

W maju 1943 r. 45 członków Armii Krajowej przeprowadziło akcję zatrzymania pociągu, który przewoził więźniów z Lublina do obozu Auschwitz. Sprawnie przeprowadzona akcja, pomimo niespodziewanych trudności, pozwoliła na uratowanie kilkudziesięciu osób.

Celestynów - niewielka miejscowość położona kilkanaście kilometrów od Warszawy, na trasie kolejowej Lublin-Warszawa. Tu, na stacji kolejowej, w nocy z 19 na 20 maja 1943 r., Oddział Dyspozycyjny Kedywu KG Armii Krajowej „Motor 30” odbił więźniów przewożonych z Lublina do obozu koncentracyjnego Auschwitz. Akcją dowodził Mieczysław Kurkowski ps. „Mietek”, a jego zastępcą był Tadeusz Zawadzki ps. „Zośka”.

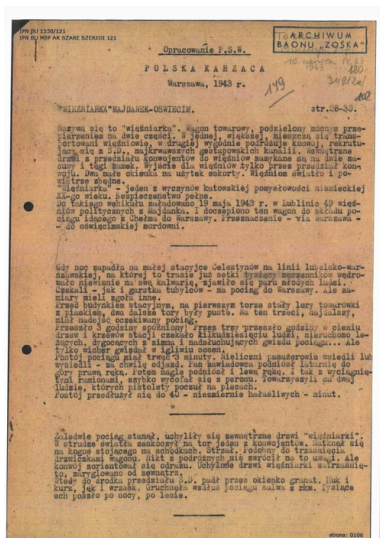

Mieczysław Kurkowski ps.
„Mietek” i Tadeusz Zawadzki ps.
„Zośka” (domena publiczna)

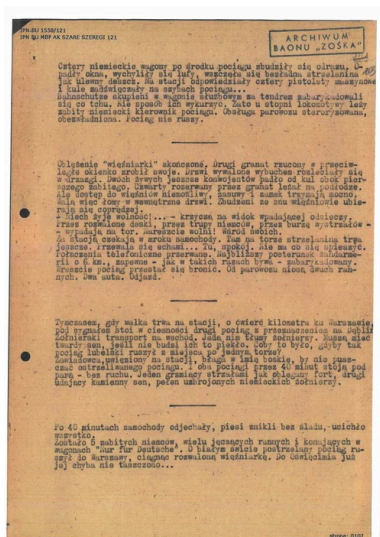
Na stanowiskach

Informację o pociągu numer 401 z przyczepioną więźniarką członkowie podziemia otrzymali 18 maja, po uprzednim rozpoznaniu przeprowadzonym przez grupę wywiadowczą dowodzoną przez podchorążego Jerzego Zymsa ps. „Wolski”.

W akcji wzięło udział 45 członków podziemia podzielonych na kilka grup, z których każda miała do wykonania określone zadanie: „pociąg” miał podjąć walkę z Niemcami jadącymi pociągiem, „więźniarka” - zlikwidować ochraniających konwój i uwolnić więźniów, „parowóz” - unieszkodliwić obsługę i kierownika pociągu, „stacja” - opanować budynek stacji oraz zniszczyć telefony, a „zakręt” - zabezpieczyć szosę na trasie do Kołbieli i zniszczyć linię telefoniczną.

Dokument dotyczący akcji w Celestynowie pochodzący z przechowywanego w zasobie Archiwum IPN w Warszawie depozytu Jerzego Zalewskiego zawierającego wspomnienia i relacje byłych członków batalionu „Zośka”. Ze zbiorów AIPN

Dokument dotyczący akcji w Celestynowie pochodzący z przechowywanego w zasobie Archiwum IPN w Warszawie depozytu Jerzego Zalewskiego zawierającego wspomnienia i relacje byłych członków batalionu „Zośka”. Ze zbiorów AIPN

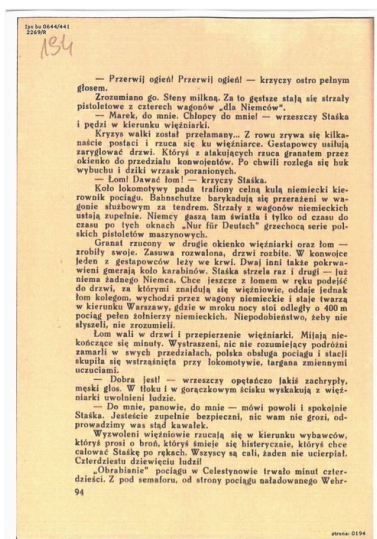
**Archiwum IPN w Warszawie
depozytu Jerzego Zalewskiego
zawierającego wspomnienia i
relacje byłych członków batalionu
„Zośka”. Ze zbiorów AIPN**

Zgodnie z planem pociąg z więźniami miał przyjechać o godz. 22.35. Jednak, ze względu na zderzenie się pociągów towarowych, nadjechał dopiero po kilku godzinach, ok. 2.00 w nocy. Akcję dodatkowo skomplikował fakt, że niedaleko stacji zatrzymał się pociąg transportujący na front wschodni żołnierzy Wehrmachtu. W takiej sytuacji zdecydowano o wcześniejszym przecięciu kabli.

Smak wolności

Po pojawieniu się pociągu z więźniami przystąpiono do akcji: grupa „parowóz” unieszkodliwiła załogę pociągu, natomiast ci, z „więźniarki” wyważyli drzwi do wagonu, w którym przebywali więźniowie.

Uwolniono 49 więźniów (niektóre źródła wskazują na 43 odbitych). Byli to przede wszystkim mieszkańcy Lubelszczyzny, aresztowani przez okupanta m.in. za przynależność do AK, Batalionów Chłopskich oraz Gwardii Ludowej. Część z nich po uwolnieniu rozproszyła się po Celestynowie lub została przewieziona do Warszawy. Niektórzy z nich wzięli udział w powstaniu warszawskim, jak np. Piotr Bartoszek z Parczewa czy Kazimierz Deskur z Kraśnika. Obaj przeżyli.

Fragment książki Aleksandra Kamińskiego (ps. Juliusz Górecki) pt. „Kamienie na szaniec” dotyczący akcji w Celestynowie. Fragment pochodzi ze znajdującego się w zasobie Archiwum IPN w Warszawie egzemplarza książki (wydanie drugie) opublikowanej przez Podziemny Dom Wydawniczy M.K. i S-ka w 1944 r. Ze zbiorów AIPN

Niestety uczestnicy akcji ponieśli straty. Zginęli por. Stanisław Kotorowicz ps. „Crown” vel „Kron” i por. Włodzimierz Stysło ps. „Jan II”, a dwóch członków podziemia zostało rannych. W czasie walk zginęło również czterech Niemców.

Mieczysław Kurkowski oraz dwaj polegli zostali odznaczeni Krzyżami Walecznych, a Aleksander Zawadzki otrzymał Order Wojenny Virtuti Militari V Klasy.

Akcja pod Celestynowem została opisana w jednym z rozdziałów książki Aleksandra Kamińskiego pt. „Kamienie na szaniec”.

Więcej interesujących materiałów na profilu Archiwum IPN

COFNIJ SIĘ